

รูปแบบการสอนภาษาไทยระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล

Model of Teaching Thai at University in the Digital Age

กฤตกมล ชาร์ลีย์ ทปภูพา^{1*}

Krittagan Charlie Dhoppupa^{1*}

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กลุ่มวิชาภาษาไทย สาขาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา

¹ Assistant Professor, Ph.D., Thai Language Group, General Education, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla

* Corresponding author, E-mail: ck.dhoppupa@gmail.com

บทคัดย่อ

การเรียนรู้ภาษาเปรียบเสมือนเครื่องมือประการแรกที่จะทำให้มนุษย์มีความเข้าใจในสังคมมนุษย์ด้วยกันอีกทั้งยังสำคัญต่อการเรียนรู้ศาสตร์อื่น ๆ โดยที่ต้องเรียนรู้จากภาษาแม่ของตนเองเป็นภาษาแรก จึงขยายต่อไปถึงการเรียนรู้ภาษาอื่นเป็นภาษาที่สอง ภาษาที่สามตามลำดับ เช่น คนไทยเชื้อสายจีนที่พูดภาษาจีนกวางตุ้ง ตั้งแต่วัยเยาว์ ภาษาแม่คือภาษาจีนแต้จิ๋ว หรือคนไทยถิ่นเหนือที่พูดภาษาไทยถิ่นเหนือตั้งแต่บรรพบุรุษ ภาษาแม่คือภาษาไทยถิ่นเหนือ เป็นต้น สำหรับประเทศไทยการเรียนรู้ภาษาของเด็กมักเข้าใจว่าต้องเริ่มต้นจากการศึกษาในระบบ คือ ตั้งแต่ชั้นปฐมวัยเริ่มเรียน ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก จนกระทั่งถึงระดับอุดมศึกษาก็ยังคงต้องเรียนในรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ในกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป (General Education) โดยผู้สอนพยายามหาวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกรูปแบบ แต่ยังคงพบปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมรูปแบบการสอนภาษาไทยระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยที่ได้คือ ได้รูปแบบการสอนภาษาไทยที่เหมาะสมกับระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ : รูปแบบการสอนภาษาไทย อุดมศึกษา ยุคดิจิทัล

Abstract

Language learning is like the first tool that helps humans to understand human society and is important to learning other sciences by having to learn from their mother tongue as the first language. Therefore expanding further to learning other languages as a second language Three languages respectively such as Thai people of Chinese descent who speak Chinese Chaozhou from ancestors Mother tongue is Chaozhou Chinese. Or northern Thai people who speak northern Thai from their ancestors Mother tongue is the northern Thai language, etc. In Thailand, learning a child's language is often understood to have to start from a systematic education, from early childhood to learning from Kor to Hor. Until the tertiary level, students still have to study Thai language courses for communication. In general education subjects. In which the teacher seeks to find a

variety of teaching methods to meet the learning of all forms But still having problems reading, writing and unable to write. The purpose of this research is to gather methods of teaching Thai language at University in the digital age. The result of this research is to obtain Thai language teaching methods suitable for University in the digital age.

Keywords : Model of Teaching Thai, University, Digital Age

บทนำ

อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของประเทศไทยที่ยังคงอยู่ยาวนานนับร้อยปี ตั้งแต่พ่อขุนรามคำแหงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นมาใช้ในการสื่อสารนั้นคือ “พยัญชนะไทย” หรือเรียกว่า “ภาษาไทย” มีวิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แต่ถึงกระนั้นก็ตามการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยไม่ว่าจะนานสักเพียงไรอาจยังคงมีสิ่งเรียกว่า “น่าเบื่อ” ในความคิดของผู้เรียน ซึ่งสังเกตได้จากงานวิจัยต่าง ๆ เช่น วิจัยเรื่องทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยพะเยาต่อการเรียนในรายวิชาภาษาไทย (มหาวิทยาลัยพะเยา. 2562.) หรือเรื่อง ผลการสร้างแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทยโดยใช้เบียร์รถกรของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ (เพ็ญประภา พุ่มซ้อน. 2561) จึงเป็นที่น่าสนใจว่ารูปแบบการสอนภาษาไทยระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัลน่าจะมีรูปแบบใดบ้าง เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้สอนได้ใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อรวบรวมรูปแบบการสอนภาษาไทยที่จะใช้จัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล

การทบทวนวรรณกรรม

รูปแบบการสอนคืออะไร

คำว่า “รูปแบบการสอน” มาจากภาษาอังกฤษที่ว่า “Model of Teaching” หรือ “Teaching Model” หมายถึง รูปแบบการสอนสามารถกำหนดเป็นภาพของสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนรวมถึงพฤติกรรมของครูและนักเรียนในขณะที่บทเรียนถูกนำเสนอผ่านรูปแบบนั้น สำหรับวิกิพีเดียได้ให้ความหมายคำว่า “Models of Teaching” ไว้ว่า สิ่งที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นบทบาทสมมติและการจัดการเรียนการสอนแบบวิเคราะห์ปัญหา (WIKIPEDIA, 2019)

นักการศึกษาได้ให้คำจำกัดความคำนี้ไว้อย่างหลากหลาย เช่น Saylor and others (1981 : 271) กล่าวว่า รูปแบบการสอน (teaching model) หมายถึง แบบ (pattern) ของการสอนที่มีการจัดกระทำพฤติกรรมขึ้นจำนวนหนึ่งที่มีความแตกต่างกัน เพื่อจุดหมายหรือจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งขณะเดียวกัน Joyce and Well (1992 : 1-4) กล่าวว่า รูปแบบการสอนคือ แผน (plan) หรือแบบ (pattern) ที่ใช้สอนในห้องเรียนโดยตรงหรือการสอนเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและหลักสูตรรายวิชา Keeves J., (1997 : 386-387) กล่าวว่า รูปแบบการสอนโดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ นั่นคือ สามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ทดสอบได้ 2) โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์/เรื่องนั้นได้ 3) รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้าง

จินตนาการ (imagination) ความคิดรวบยอด (concept) และความสัมพันธ์ (interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้ และ 4) รูปแบบควรจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (structural relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (associative relationships)

นอกจากนี้ Eggen & Kauchak (2001 : 18) กล่าวว่า รูปแบบการสอนเป็นแบบแผนการดำเนินการเรียนการสอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการเรียนการสอนทั่วไป อยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1) รูปแบบการสอนได้รับการออกแบบโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ตาม จุดมุ่งหมายเฉพาะของรูปแบบการสอนนั้น 2) รูปแบบการสอนประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนการสอนเฉพาะที่กำหนดขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ของรูปแบบการสอนนั้น 3) รูปแบบการสอนมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ และ 4) รูปแบบการสอนได้รับการส่งเสริมด้วยทฤษฎีการจูงใจ

ทิสนา แคมมณี (2550 : 3-4) กล่าวว่า รูปแบบการสอน หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบ มีแบบแผนตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ นอกจากนี้ยังได้กล่าวเพิ่มเติมถึงคุณลักษณะสำคัญของรูปแบบการสอนจึงต้องประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ (ทิสนา แคมมณี, 2555 : 222)

1. มีปรัชญาหรือทฤษฎีหรือหลักการหรือแนวคิดหรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักการของรูปแบบการสอนนั้น ๆ

2. มีการบรรยายหรืออธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน

3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการพิสูจน์ ทดลองถึงประสิทธิภาพของระบบนั้น

ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอนจึงหมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดไว้อย่างเป็นระบบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมีการจัด กระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วย ทำให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ ซึ่งได้รับการพิสูจน์ ทดสอบหรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) การพัฒนาด้านจิตพิสัย (affective domain) การพัฒนาด้านทักษะพิสัย (psychomotor domain) การพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ (process skills) หรือ การบูรณาการ (integration) ทั้งนี้รูปแบบดังกล่าวล้วนเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า รูปแบบการสอน หมายถึง แบบหรือแผนการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนอย่างมีลำดับชัดเจนซึ่งสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนตรงตามจุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนในเรื่องนั้น ๆ

ภาษาไทยระดับอุดมศึกษาเรียนไปทำไม

เรียนภาษาไทยระดับอุดมศึกษาเพื่ออะไร เรียนไปทำไม และต้องเรียนอะไรบ้าง คำตอบคือ มีลักษณะการเรียน 2 ลักษณะหลัก ๆ คือ **สายภาษา** เน้นภาษาศาสตร์ บาลี สันสกฤต หรือภาษาเขมร ฯลฯ ส่วน **สายวรรณกรรม/วรรณคดี** จะเน้นตั้งแต่ความรู้พื้นฐานจนถึงขั้นเจาะลึก ทั้งวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ ตีความ ฯลฯ แถมคนเรียนสายนี้ต้องมีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ เช่น ในรายวิชาวรรณคดี

ประวัติศาสตร์ หรือแม้แต่ด้านวรรณกรรมก็ต้องรู้ประวัติศาสตร์การเมือง ประวัตินักเขียน หรือเหตุการณ์สำคัญในแต่ละสมัยอีกด้วย

นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับอุดมศึกษานั้น อาจจัดได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่ม ที่สอนเป็นวิชาเอก เช่น คณะมนุษยศาสตร์หรือคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย และ 2) กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งเป็นวิชาบังคับเพียง 3 – 6 หน่วยกิต เท่านั้น จึงทำให้ผู้เรียนได้เรียนเพียง 1 – 2 รายวิชา และโดยส่วนมากจะเป็นวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร

จะเห็นว่าสิ่งที่น่าสนใจคือ กลุ่มแรกที่สอนเป็นวิชาเอกในคณะมนุษยศาสตร์หรือคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ จะมีลักษณะของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเฉพาะที่เป็นศาสตร์ทางภาษาไทย เท่านั้น และปัจจุบันอาจมีลักษณะของการบูรณาการ เช่น บูรณาการระหว่างภาษาไทยกับธุรกิจ เป็นสาขาภาษาไทยธุรกิจ หรือบูรณาการระหว่างภาษาไทยกับสื่อสารมวลชน เป็นสาขาภาษาไทยกับการสื่อสาร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงานเพิ่มมากขึ้น แต่ถึงอย่างไรก็ตามสาขาภาษาไทยที่เป็นลักษณะวิชาเฉพาะก็ยังคงมีอยู่เกือบทุกสถาบันการศึกษาที่มีการจัดตั้งคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ รวมทั้งคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนของแต่ละคณะก็มีลักษณะที่ต่างกันไป เช่น

คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย โดยธรรมชาติของการจัดการเรียนการสอนหรือรูปแบบการสอน ค่อยข้างให้อิสระแก่ผู้เรียนทั้งในด้านการแต่งกาย ความคิด วิธีการนำเสนอ กฎระเบียบการเรียนการสอนต่าง ๆ ก็จะไม่เคร่งเครียด เพราะจุดมุ่งหมายของการผลิตบัณฑิตคือต้องการได้นักภาษาไทย นักเขียน นักพูด หรืออื่น ๆ ซึ่งต่างไปจากคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ที่เน้นผลิตผู้เรียนออกไปเพื่อเป็นครูสอนภาษาไทย

จะเห็นว่าเมื่อจุดมุ่งหมาย ของการผลิตบัณฑิตต่างกันวิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนก็อาจมีความแตกต่างกันไปบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาของการผลิตบัณฑิตของคณะนั้น ๆ เป็นสำคัญ ยกเว้นรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารที่อยู่ในกลุ่มศึกษาทั่วไป ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถที่จะสื่อสารด้วยทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปปรับใช้กับสาขาวิชาเอกที่ตนเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป วิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนก็อาจจะมีอีกลักษณะหนึ่งได้เช่นกัน

ยุคดิจิทัลสำคัญไฉน

สังคมปัจจุบันเรียกว่าเป็นยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง ดังที่รัฐบาลประกาศว่าเราจะเป็นไทยแลนด์ 4.0 นั่นก็เป็นการยืนยันได้อีกทางหนึ่ง คำว่า “ดิจิทัล” บางสำนักอาจเรียกว่า “Digital Literacy” ที่หมายถึงทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ทักษะดังกล่าวครอบคลุมความสามารถ 4 มิติ คือ 1) การใช้ (Use) 2) เข้าใจ (Understand) 3) การสร้าง (create) และ 4) เข้าถึง (Access) เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงาน ก.พ., 2562)

ทั้งนี้การที่สังคมไทยเข้าสู่ยุคดิจิทัลต้องตระหนักถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชนทุกระดับโดยเฉพาะผู้ที่สามารถเข้าถึงสื่อออนไลน์ได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว จึงจำเป็นที่จะต้องมีการบ่มเพาะให้พลเมืองไทย

เป็นพลเมืองที่รู้เท่าทันสิ่งที่เรียกว่าดิจิทัล ดังนี้ (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2561)

1. **ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity)** ต้องมีความสามารถในการสร้างสมดุล บริหารจัดการ รักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ให้ได้ ทั้งในส่วนของโลกออนไลน์ และโลกความจริง โดยตอนนี้ประเด็นเรื่องการสร้างอัตลักษณ์ออนไลน์ถือเป็นปรากฏการณ์ใหม่ ที่ทำให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงความเป็นตัวตนต่อสังคมภายนอก โดยอาศัยช่องทางการสื่อสารผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมในการอธิบายรูปแบบใหม่ของการสื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นการแสดงออกเกี่ยวกับตัวตนผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมต่าง ๆ

2. **ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management)** ดุลพินิจในการบริหารจัดการข้อมูลส่วนตัว โดยเฉพาะการแชร์ข้อมูลออนไลน์เพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวทั้งของตนเองและผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องประกอบอยู่ในพลเมืองดิจิทัลทุกคน และพวกเขาจะต้องมีความตระหนักในความเท่าเทียมกันทางดิจิทัล เคารพในสิทธิของทุกคน รวมถึงต้องมีวิจารณญาณในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลตนเองในสังคมดิจิทัล รู้ว่าข้อมูลใดควรเผยแพร่ ข้อมูลใดไม่ควรเผยแพร่ และต้องจัดการความเสี่ยงของข้อมูลของตนในสื่อสังคมดิจิทัลได้ด้วย

3. **ทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณญาณที่ดี (Critical Thinking)** ความสามารถในการวิเคราะห์ แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ถูกต้องและข้อมูลที่ผิด ข้อมูลที่มีเนื้อหาดีและข้อมูลที่เข้าข่ายอันตราย รู้ว่าข้อมูลลักษณะใดที่ถูกส่งผ่านมาทางออนไลน์แล้วควรตั้งข้อสงสัย หากตอบให้ชัดเจนก่อนเชื่อและนำไปแชร์ด้วยเหตุนี้ พลเมืองดิจิทัล จึงต้องมีความรู้ความสามารถในการเข้าถึง ใช้ สร้างสรรค์ ประเมิน สังเคราะห์ และสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านเครื่องมือดิจิทัล ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ด้านเทคนิคเพื่อใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ได้อย่างเชี่ยวชาญ รวมถึงมีทักษะในการรู้คิดขั้นสูง เช่น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่จำเป็นต่อการเลือก จัดประเภท วิเคราะห์ ตีความ และเข้าใจข้อมูลข่าวสาร มีความรู้และทักษะในสภาพแวดล้อมดิจิทัล การรู้ดิจิทัลโดยมุ่งให้เป็นผู้ใช้ที่ดี เป็นผู้เข้าใจบริบทที่ดี และเป็นผู้สร้างเนื้อหาทางดิจิทัลที่ดี ในสภาพแวดล้อมสังคมดิจิทัล

4. **ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management)** ทักษะในการบริหารเวลากับการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล รวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างโลกออนไลน์และโลกภายนอก นับเป็นอีกหนึ่งความสามารถที่บ่งบอกถึง ความเป็นพลเมืองดิจิทัล ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นที่รู้กันอยู่แล้วว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ขาดความเหมาะสมย่อมส่งผลเสียต่อสุขภาพโดยรวม ทั้งความเครียดต่อสุขภาพจิตและเป็นสาเหตุก่อให้เกิดความเจ็บป่วยทางกาย ซึ่งนำไปสู่การสูญเสียทรัพยากรเพื่อใช้รักษาและเสียสุขภาพในระยะยาวโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

5. **ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management)** จากข้อมูลทางสถิติล่าสุด สถานการณ์ในเรื่อง Cyber bullying ในไทย มีค่าเฉลี่ยการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยโลกอยู่ที่ 47% และเกิดในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ การด่าทอกันด้วยข้อความหยาบคาย การตัดต่อภาพ สร้างข้อมูลเท็จ รวมไปถึงการตั้งกลุ่มออนไลน์กีดกันเพื่อนออกจากกลุ่ม ฯลฯ ดังนั้น ว่าที่พลเมืองดิจิทัลทุกคน จึงควรมีความสามารถในการรับรู้และรับมือการคุกคามข่มขู่บนโลกออนไลน์ได้อย่างชาญฉลาด เพื่อป้องกันตนเองและคนรอบข้างจากการคุกคามทางโลกออนไลน์ให้ได้

6. **ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้กันทั้งไบนโลกออนไลน์ (Digital Footprints)** มีรายงานการศึกษาวิจัยยืนยันว่า คนรุ่น Baby Boomer คือ กลุ่ม Aging ที่เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2487 – 2505

มักจะใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้อื่น และเปิดใช้งาน WiFi สาธารณะ เสริมแล้วมักจะละเลย ไม่ลบรหัสผ่านหรือประวัติการใช้งานถึง 47% ซึ่งเสี่ยงมากที่จะถูกผู้อื่นสวมสิทธิ ขโมยตัวตนบนโลกออนไลน์ และเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างง่ายดาย ดังนั้น ความเป็นพลเมืองดิจิทัล จึงต้องมีทักษะความสามารถที่จะเข้าใจธรรมชาติของการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัลว่าจะหลงเหลือร่องรอยข้อมูลทิ้งไว้เสมอ รวมไปถึงต้องเข้าใจผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อการดูแลสิ่งเหล่านี้อย่างมีความรับผิดชอบ

7. ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management)

ความสามารถในการป้องกันข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็ง และป้องกันการโจรกรรมข้อมูลไม่ให้เกิดขึ้นได้ ถ้าต้องทำธุรกรรมกับธนาคารหรือซื้อสินค้าออนไลน์ เช่น ซื้อเสื้อผ้า ชุดเดรส เป็นต้น ควรเปลี่ยนรหัสบ่อย ๆ และควรหลีกเลี่ยงการใช้คอมพิวเตอร์สาธารณะ และหากสงสัยว่าข้อมูลถูกนำไปใช้หรือสูญหาย ควรรีบแจ้งความและแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันที

8. ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy) ความสามารถในการเห็นอก

เห็นใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นบนโลกออนไลน์ พลเมืองดิจิทัลที่ดีจะต้องรู้ถึงคุณค่า และจริยธรรมจากการใช้เทคโนโลยี ต้องตระหนักถึงผลพวงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ต การกดไลก์ กดแชร์ ข้อมูล ข่าวสาร ออนไลน์ รวมถึงรู้จักสิทธิและความรับผิดชอบออนไลน์ อาทิ เสรีภาพในการพูด การเคารพทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น และการปกป้องตนเองและชุมชนจากความเสี่ยงออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้งออนไลน์ ภาพลามกอนาจารเด็ก สแปม เป็นต้น

สรุปได้ว่า การจะเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดีนั้น ต้องมีความฉลาดทางดิจิทัล ซึ่งประกอบขึ้นด้วยชุดทักษะและความรู้ทั้งในเชิงเทคโนโลยีและการคิดขั้นสูง เพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารในโลกไร้พรมแดน รู้วิธีป้องกันตนเองจากความเสี่ยงต่าง ๆ เข้าใจถึงสิทธิ ความรับผิดชอบ และจริยธรรมที่สำคัญ และใช้ประโยชน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับตนเอง ชุมชนประเทศ และพลเมืองบนโลกได้อย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณผสมผสานการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร : สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เป็นของรัฐในพื้นที่ภาคใต้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้ จำนวน 5 แห่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำนวน 5 วิทยาเขต วิทยาลัยพยาบาลเขตภาคใต้ จำนวน 5 วิทยาลัย รวมประชากรทั้งสิ้น 15 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง : ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) ทั้งสิ้น 9 แห่ง

2. ด้านเนื้อหา : การวิจัยเรื่องนี้รวบรวมเฉพาะรูปแบบการสอนที่เกี่ยวข้องกับการสอนรายวิชาภาษาไทยระดับอุดมศึกษาที่เน้นการสอนแบบดิจิทัลเท่านั้น

3. ด้านระยะเวลา : ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 2/2561 ถึงภาคการศึกษาที่ 1/2562 เท่านั้น

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามรูปแบบการสอนภาษาไทยระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ หลังจากนั้นใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งปลายเปิดในประเด็นรูปแบบการสอนภาษาไทยระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัลจากคณาจารย์ที่สอนในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 9 แห่ง

5. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.78 - 1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแบบอัลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha) กับแบบสอบถาม จำนวน 50 ชุด พบว่า องค์ประกอบหลักมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.85 - 0.88

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 50 ชุด ที่เกี่ยวรูปแบบการสอนภาษาไทยระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่า มีรูปแบบการสอนภาษาไทยระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล ทั้งสิ้น รูปแบบได้แก่ รูปแบบการสอนแบบใช้สื่อ Power Point เป็นรูปแบบการสอนที่นิยมใช้มากที่สุดจากทั้ง 7 รูปแบบ อันดับสอง เป็นรูปแบบการสอนที่ใช้มากควบคู่กับรูปแบบการสอนแบบใช้สื่อ Power Point นั่นคือรูปแบบการสอนแบบบรรยาย (Lecture Method) รองลงมาคือ รูปแบบการสอนแบบโครงงาน (Project – Based Learning) ตามมาด้วยอันดับสี่คือ รูปแบบการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem – Based Learning) อันดับห้า คือ รูปแบบการสอนแบบนิรนัยและอุปนัย (Deductive and Inductive) อันดับหกคือ รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมติ (Role Playing) และอันดับเจ็ดคือ รูปแบบการสอนแบบกลุ่ม (Group Learning)

เมื่อได้รูปแบบการสอนภาษาไทยระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัลทั้ง 7 รูปแบบแล้ว ผู้วิจัยสัมภาษณ์แบบกึ่งปลายเปิดจากคณาจารย์ที่สอนในรายวิชาภาษาไทยจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 9 แห่ง แล้วนำผลการสัมภาษณ์ดังกล่าวมาวิเคราะห์ พบว่า คณาจารย์ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 85 ยังคงยืนยันถึงผลจากแบบสอบถามดังกล่าวว่ามีรูปแบบการสอนภาษาไทยระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัลทั้งสิ้น 7 รูปแบบ และมีความพึงพอใจที่จะใช้รูปแบบการสอนด้วยสื่อ Power Point มากที่สุด ควบคู่กับการสอนแบบบรรยาย และมีส่วนน้อยมากที่จะใช้สื่อดิจิทัลในรูปแบบของแอปพลิเคชัน (Application) หรือรูปแบบการสอนออนไลน์หรือกึ่งออนไลน์เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดผลประเมินผล

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการสอนภาษาไทยระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่ามีทั้งสิ้น 7 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการสอนแบบใช้สื่อ Power Point รูปแบบการสอนแบบบรรยาย (Lecture Method) รูปแบบการสอนแบบโครงงาน (Project – Based Learning) รูปแบบการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem – Based Learning) รูปแบบการสอนแบบนิรนัยและอุปนัย (Deductive and Inductive) รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมติ (Role Playing) และรูปแบบการสอนแบบกลุ่ม (Group Learning) ซึ่งทั้ง 7 รูปแบบนี้ในแต่ละสถาบันการศึกษาก็ได้เลือกใช้ต่างกันออกไป ซึ่งบางสถาบันการศึกษามีเพียงการสอนแบบ Power Point ควบคู่กับการสอนแบบบรรยายเท่านั้น เนื่องจากว่าเป็นรายวิชาที่จัดอยู่ในกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป ทั้งนี้ต้องสอนให้แก่ผู้เรียนจำนวนมากตั้งแต่ 60 กระทั่งถึง 120 คนต่อกลุ่มเรียนทำให้ลำบากต่อการสอนด้วยรูปแบบอื่น ๆ ที่จะจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติกันอย่างทั่วถึง ต่างจากรายวิชาภาษาไทยที่สอนเป็นวิชาเอก จะมีรูปแบบการสอนที่หลากหลายครบทั้ง 7 รูปแบบ เพราะว่ามีจำนวนผู้เรียนต่อกลุ่มเรียนไม่เกิน 30 – 40 คน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ในหลักสูตรของภาควิชาสถิติคณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2556) ที่สะท้อนว่า

เมื่อผู้เรียนจำนวนมากจะส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะจัดให้แก่ผู้เรียน จึงส่งผลให้ผู้เรียนให้ความสนใจในรายวิชาน้อยลง แต่หากมีจำนวนผู้เรียนไม่มากนักและผู้สอนสามารถบริหารจัดการรูปแบบการสอนได้อย่างหลากหลายและทั่วถึง ก็จะดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้สิ่งที่ค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้คือ มีการใช้สื่อดิจิทัลในรูปแบบของแอปพลิเคชัน (Application) หรือรูปแบบการสอนออนไลน์หรือกึ่งออนไลน์เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดผลประเมินผลน้อยมาก และบางสถาบันการศึกษาก็ไม่ได้ใช้สื่อดิจิทัลเหล่านี้ในการจัดการเรียนการสอน ด้วยเหตุผลที่ว่า ระบบอินเทอร์เน็ตและเครื่องมือเครื่องมืต่าง ๆ ยังขาดความพร้อมรวมทั้งคณาจารย์ยังคงยึดติดกับการสอนแบบเดิม ๆ เพราะมองว่าสื่อดิจิทัลเป็นเรื่องที่ซับซ้อนไม่ยากเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล สถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญตระหนัก และส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ได้ใช้สื่อดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น เนื่องจากว่าปัจจุบันจนถึงในอนาคตจะเป็นสังคมของโลกไร้สาย ทุกอย่างเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล

2. สถาบันการศึกษาควรมีความพร้อมในด้านสื่อดิจิทัลและพัฒนาบุคลากรในสถาบันของตนให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมสื่อดิจิทัล เพื่อที่จะได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือวิธีการสอนที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้

เอกสารอ้างอิง

เกวลี ผังดี และ พิมพรดา ครอบงำ. (2561). ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ในหลักสูตรของภาควิชาสถิติคณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2561 จาก http://sc2.kku.ac.th/stat/statweb/images/project%20stat/p56/017_56.pdf

ทศนา แคมมณี. (2550). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทศนา แคมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ญประภา พุดซ้อน. (2561). ผลการสร้างแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทยโดยใช้เบียร์รถกร ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2561 จาก http://www.edu-journal.ru.ac.th/AbstractPdf/2559-4-1_1502352726_thai_edu_036.pdf

มหาวิทยาลัยพะเยา. (2562). การศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยพะเยาต่อรายวิชาภาษาไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2562 จาก <https://prezi.com/sombffpu09zw/presentation/>

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2561). พลเมืองไทยรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2561 จาก <https://www.ops.go.th/main/index.php/%20%20knowledge-base/article-pr/1355-goto-citizens21st.html>

สำนักงาน ก.พ. (2561). Digital Literacy. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2561 จาก

https://www.ocsc.go.th/digital_skills2

Eggen, P. and Kauchak, D. (2001). Educational psychology windows on classrooms. (5th ed).
Columbus: Prentice-Hall.

Joyce, B. & Weil, M. and Showers, B. (1992). Model of teaching. 4 th ed. Boston : Allyn and
Bacon : A Division of Simon & Schuster, Inc.

Keeves, J.(1997).Educational Research, Methodology, and Measurement : An International
Handbook. Oxford, England : Elsevier Science.

Saylor, J.G., W. Alexander and A. J. Lewis. (1981). Curriculum Planning for Better Teaching
and Learning. New York: Holt, Rinehart and Winston.

WIGIPEDIA. (2019). Model of Teaching. Retrieved on 15 January 2019 from
https://en.wikipedia.org/wiki/Models_of_Teaching